

	STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNICH			SOM	
	Procedura ochrony dzieci przed krzywdzeniem – wersja skrócona.				
	Załącznik nr 3 do zarządzenia nr 12/2024 z dnia 26 czerwca 2024 r				
Wydanie	I	Obowiązuje od:	1 sierpnia 2024	Strona: 1 z 9	

PRAWA DZIECKA

wynikające z

KONWENCJI O PRAWACH DZIECKA ONZ

Opracowanie:
mgr Agnieszka Karasiewicz

Zatwierdziła dn. 26.06.2024 r.
mgr Jolanta Kacprzak
Dyrektor

Dokument służy do pogłębienia wiedzy oraz właściwego przestrzegania praw dziecka przez personel medyczny ZPOZ – w zakresie leczenia ambulatoryjnego oraz świadczenia usług diagnostycznych.

STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNIICH				SOM	
Procedura ochrony dzieci przed krzywdzeniem – wersja skrócona.					
Załącznik nr 3 do zarządzenia nr 12/2024 z dnia 26 czerwca 2024 r					
Wydanie	I	Obowiązuje od:	1 sierpnia 2024	Strona: 2 z 9	

Wstęp:

Konwencja gwarantuje prawa dziecka, niezależnie od koloru skóry, wyznania czy pochodzenia. Przyjęta została przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w 1989 r., Polska jest inicjatorem jej uchwalenia. Konwencja weszła w życie w 1990 r. Stronami konwencji jest 195 państwa (czerwiec 2015 r.). Polska ratyfikowała konwencję w 1991 r.

Postanowienia Konwencji o prawach dziecka są podstawą działalności UNICEF, który podejmuje starania, aby stanowiły one kanon zasad etycznych i standardów międzynarodowych postępowania wobec dzieci.

Konwencja nakazuje gwarantowanie zapisanych w niej praw bez jakiegokolwiek dyskryminacji. Ponadto, zakazuje jakiegokolwiek dyskryminacji lub karania dziecka ze względu na status prawny, działalność, poglądy, przekonania religijne rodziców, członków rodziny lub opiekunów.

Nakazuje ona, by we wszelkich działaniach dotyczących dziecka kierować się jego najwyższym dobrem.

Konwencja nakłada na państwa obowiązek podejmowania działań biorąc pod uwagę prawa i obowiązki rodziców dziecka lub jego opiekunów. Ponadto, nakazuje państwom poszanowanie praw i obowiązków rodziców, członków rodziny, środowiska, opiekunów prawnych, innych osób, do ukierunkowania dziecka i udzielania mu rad przy korzystaniu przez nie z praw określonych w konwencji. Konwencja wskazuje, że rodzice lub inne osoby odpowiedzialne za dziecko ponoszą główną odpowiedzialność za jego utrzymanie oraz zapewnienie warunków niezbędnych do rozwoju.

W konwencji zapisane są:

- prawo do życia i rozwoju, do tożsamości, obywatelstwa,
- prawo swobody myśli, sumienia i wyznania, wyrażania poglądów, w tym w postępowaniu administracyjnym i sądowym,
- prawo do ochrony życia prywatnego, rodzinnego, domowego, tajemnicy korespondencji
- prawo do wychowania w rodzinie i kontaktów z rodzicami w przypadku rozłączenia z nimi, prawo poznania rodziców, jeżeli to możliwe,
- prawo do wolności od tortur, poniżającego traktowania, przemocy fizycznej lub psychicznej, wyzysku, nadużyć seksualnych,
- prawo do swobodnego zrzeszania się, pokojowych zgromadzeń,
- prawo do odpowiedniego do wieku i stopnia rozwoju traktowania w ramach postępowania karnego,
- prawa społeczne, w tym prawo do odpowiedniego standardu życia, opieki w instytucjach i zakładach, ochrony socjalnej, ochrony zdrowia, rehabilitacji społecznej i zdrowotnej,
- prawo do ochrony przed wyciskiem ekonomicznym, podejmowaniem pracy w zbyt wczesnym wieku,
- prawo do wypoczynku i czasu wolnego,
- prawo dostępu do informacji i materiałów pochodzących z różnych źródeł,

		STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNICH		SOM	
		Procedura ochrony dzieci przed krzywdzeniem – wersja skrócona.			
		Załącznik nr 3 do zarządzenia nr 12/2024 z dnia 26 czerwca 2024 r			
Wydanie	I	Obowiązuje od:	1 sierpnia 2024	Strona: 3 z 9	

- prawa do nauki, w tym prawo do bezpłatnej i obowiązkowej nauki w zakresie szkoły podstawowej.

Szczególną uwagę konwencja poświęca dzieciom niepełnosprawnym, nakładając na państwo obowiązek zapewnienia warunków integracji społecznej, edukacji, rehabilitacji, rekreacji, dostępu do opieki zdrowotnej. Ponadto, konwencja zawiera zasady dotyczące postępowania w przypadku przysposobienia, procedur uchodźczych, ochrony tożsamości dzieci należących do mniejszości etnicznych, religijnych, językowych.

Zobowiązania państw

Zgodnie z art. 4 konwencji nakłada ona na państwa obowiązek podjęcia działań ustawodawczych i innych w celu realizacji praw w niej zapisanych. Jeżeli chodzi o realizację praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych określonych w konwencji, to państwa zobowiązane są do podjęcia działań, wykorzystując maksymalnie dostępne środki i, gdy to potrzebne, w ramach współpracy międzynarodowej.

Protokoły dodatkowe do konwencji

W 2000 r. Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych rozszerzyło zakres ochrony dzieci, przyjmując dwa protokoły dodatkowe do konwencji:

- w sprawie angażowania dzieci w konflikty zbrojne,
- w sprawie handlu dziećmi, dziecięcej prostytucji i dziecięcej pornografii.

Oba protokoły weszły w życie w 2002 r., stronami pierwszego jest 159 państw, stronami drugiego jest 169 państw (czerwiec 2015 r.). Polska ratyfikowała oba protokoły w 2005 r.

Protokół w sprawie angażowania dzieci w konflikty zbrojne wskazuje, że:

- obowiązkowy pobór powinien dotyczyć osób, które ukończyły 18 rok życia,
- pobór ochotniczy powinien dotyczyć osób starszych niż 15 lat,
- przed ukończeniem 18 roku życia członkowie sił zbrojnych nie powinni brać bezpośredniego udziału w działaniach zbrojnych.

Protokół w sprawie handlu dziećmi, dziecięcej prostytucji i dziecięcej pornografii nakłada na państwa obowiązek wprowadzenia zakazu handlu dziećmi, dziecięcej prostytucji i dziecięcej pornografii, jak też penalizacji czynności z tym związanych. Drugim obszarem działań państw ma być ochrona praw i interesów dzieci-ofiar handlu, prostytucji i pornografii. W tym zakresie protokół wymienia szereg rozwiązań, jakie powinny być przyjęte w ramach postępowania karnego, polityki społecznej, rehabilitacji ofiar.

Kontrola wykonywania konwencji i protokołów

Kontrola wykonywania konwencji i protokołów dodatkowych na szczeblu międzynarodowym sprawowana jest przez Komitet praw dziecka, złożony z 18 niezależnych ekspertów, którzy uczestniczą w pracach komitetu we własnym imieniu (są niezależni od rządów).

Ocena przeprowadzana jest na podstawie okresowo składanych sprawozdań krajowych.

Sprawozdania z wykonywania konwencji sporządzane są przy wykorzystaniu kwestionariusza opracowanego przez komitet (2010 rok) i przedkładane są w kilkuletnich odstępach. Członkowie komitetu dysponują, poza sprawozdaniem krajowym, uwagami organizacji pozarządowych. Uwagi

	STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNIICH			SOM	
	Procedura ochrony dzieci przed krzywdzeniem – wersja skrócona.				
	Załącznik nr 3 do zarządzenia nr 12/2024 z dnia 26 czerwca 2024 r				
	Wydanie	I	Obowiązuje od:	1 sierpnia 2024	Strona: 4 z 9

organizacji pozarządowych przekazane komitetowi przed terminem rozpatrzenia sprawozdania udostępniane są państwu.

Po wstępnym rozpatrzeniu sprawozdania komitet odbywa spotkanie z delegacją rządową (tzw. obrona), w trakcie tego spotkania omawiane są kwestie budzące szczególne zainteresowanie komitetu. Spotkanie jest publicznie dostępne.

Po obronie komitet przyjmuje wnioski końcowe zawierające ocenę wdrażania postanowień konwencji przez dane państwo (aspekty pozytywne, problemy) oraz zalecenia co do sposobu rozwiązywania problemów. Zalecenia nie są wiążące dla państw.

Komitet praw dziecka publikuje także komentarze ogólne (ang. General Comments), odzwierciedlające poglądy komitetu na treść postanowień konwencji. Komentarze nie przedstawiają wiążącej interpretacji konwencji.

Konwencja wyposażona jest także w **protokół dodatkowy**, przewidujący możliwość przedkładania przez osoby indywidualne Komitetowi praw dziecka skarg na niewykonywanie przez państwa postanowień konwencji i protokołów dodatkowych. Protokół przewiduje także rozpatrywanie przez komitet skarg międzypaństwowych. Komitet może też prowadzić procedurę dochodzeniową, wszczynaną w razie powzięcia wiadomości o poważnych lub systematycznych naruszeniach praw, o których mowa w Pakcie.

Skarżone może być jedynie państwo będące stroną protokołu. Protokół wszedł w życie w 2014 r., jego stronami jest 17 państw (czerwiec 2015 r.).

		STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNICH		SOM	
Procedura ochrony dzieci przed krzywdzeniem – wersja skrócona.					
Załącznik nr 3 do zarządzenia nr 12/2024 z dnia 26 czerwca 2024 r					
Wydanie	I	Obowiązuje od:	1 sierpnia 2024	Strona: 5 z 9	

Treść:

Komu przysługują prawa dziecka

Art. 1 Definicja dziecka. Dzieckiem, w myśl Konwencji, jest osoba poniżej 18 roku życia. Konwencja określa jedynie górną granicę wieku na 18 lat. W preambule zaznacza się jednak, że dziecko wymaga ochrony prawnej zarówno „przed, jaki po urodzeniu”.

Art. 2 Ochrona przed dyskryminacją - prawa, o których jest mowa w tej Konwencji, mają wszystkie dzieci, bez wyjątku; bez względu na to, kim są, gdzie mieszkają, czym zajmują się ich rodzice, jakim mówią językiem, jaką wyznają religię, jakiej są płci, czy są w pełni sprawne, czy też nie, czy są zamożne, czy biedne. Wszystkie dzieci są równe wobec prawa.

Kto odpowiada za ochronę praw dziecka

Art. 3 Najlepszy interes dziecka. Wszystkie instytucje i urzędy zajmujące się sprawami dzieci powinny w swoich działaniach kierować się dobrem dzieci.

Art. 4 Implementacja konwencji. Realizacja praw w rzeczywistości i „przeniesienie” ich do prawa wewnętrznego - Państwo ma obowiązek przestrzegania praw dzieci.

Prawo do życia i tożsamości

Art. 6 Prawo do życia i rozwoju – dziecko ma prawo do życia. Państwo powinno zapewnić mu odpowiednie warunki do życia i rozwoju.

Art. 7 Prawo do nazwiska, imienia i obywatelstwa. Obowiązek sporządzenia aktu urodzenia. Dziecko od momentu narodzin ma prawo do imienia i obywatelstwa. Dziecko ma prawo, jeżeli jest to tylko możliwe, poznać swoich rodziców i być przez nich wychowywany (do tego artykułu Polska zgłosiła zastrzeżenie ograniczające prawo dziecka przysposobionego do poznania rodziców naturalnych, w związku z możliwością zachowania tajemnicy przysposobienia).

Art. 8 Prawo do tożsamości - państwo powinno respektować prawo dziecka do tożsamości, czyli między innymi: imienia, nazwiska, obywatelstwa i powiązań rodzinnych.

Prawo do wychowania w rodzinie

Art. 5 Poszanowanie praw rodziców - rodzice lub opiekunowie powinni jak najlepiej wspierać rozwój dziecka i uczyć je, jak korzystać z przysługujących mu praw. Państwo ma obowiązek uszanować prawo rodziców i opiekunów do kierowania rozwojem dziecka. Artykuł ten podkreśla rolę rodziców w kierowaniu dzieckiem, udzielaniu mu rad przy korzystaniu przez nie z praw zawartych w Konwencji.

Art. 9 Ochrona więzi rodzinnych i kontaktów z rodzicami w każdej sytuacji. Dziecko ma prawo mieszkać ze swoimi rodzicami, chyba że nie jest to dla niego dobre (np. jest krzywdzone). Jeśli rodzice mieszkają osobno, dziecko ma prawo utrzymywać kontakt z każdym z nich, chyba że to byłoby dla niego szkodliwe.

	STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNIICH			SOM	
	Procedura ochrony dzieci przed krzywdzeniem – wersja skrócona.				
	Załącznik nr 3 do zarządzenia nr 12/2024 z dnia 26 czerwca 2024 r				
	Wydanie	I	Obowiązuje od:	1 sierpnia 2024	Strona: 6 z 9

Art. 10 Prawo opuszczenia lub wjazdu do każdego kraju w celu łączenia rodzin. Jeśli dziecko i rodzice zostali rozdzieleni i mieszkają w różnych krajach, mają prawo utrzymywać ze sobą kontakt i odwiedzać się, a także zamieszkać w jednym kraju i być razem.

Art. 11 Ochrona przed nielegalnym wywozem dziecka za granicę, obligacja do zawierania umów z innymi państwami w tej kwestii. Państwo ma obowiązek chronić dziecko przed nielegalnym wprowadzeniem za granicę bez zgody rodziców.

Art. 18 Poszanowanie autonomii rodziny i odpowiedzialności rodzicielskiej. Pomoc państwa w wykonywaniu obowiązków. Oboje rodzice są odpowiedzialni za wychowanie dziecka i właściwy rozwój. Zawsze powinni kierować się jego dobrem. Państwo powinno ich w tym wspierać oraz pomagać im np. zapewniając powstanie odpowiedniej liczby przedszkoli, szkół, przychodni. etc.

Art. 20 Ochrona dla dzieci pozbawionych czasowo lub stale rodziny – zapewnienie opieki zastępczej. Jeśli rodzice nie mogą się opiekować dzieckiem, państwo musi zapewnić mu specjalną ochronę, pomoc i opiekę zastępczą. Osoby, które zaopiekują się dzieckiem, powinny szanować jego kulturę i religię.

Prawo do wyrażania własnych poglądów

Art. 12 Prawo do wyrażania poglądów, stosownie do możliwości, w szczególności w sprawach dziecko dotyczących. Dziecko ma prawo wypowiadać swoje zdanie w sprawach, które go dotyczą, a dorośli powinni go wysłuchać i wziąć je pod uwagę. Nawet w postępowaniu przed sądem.

Art. 14 Swoboda myśli, sumienia i wyznania. Dziecko ma prawo do swobody myśli, sumienia i wyznania, ale nie może to ograniczać praw innych osób. Rodzice / opiekunowie powinni pomóc mu wybrać najlepszą drogę rozwoju, która jest zgodna z przysługującymi dziecku prawami.

Art. 15 Prawo do zrzeszania się i pokojowych zgromadzeń. Dziecko ma prawo zapisania się do różnych stowarzyszeń, o ile nie ogranicza to praw innych osób.

Prawo do prywatności

Art. 16 Ochrona prywatności, w tym korespondencji i życia rodzinnego. Nikt nie ma prawa do ingerencji w prywatność dziecka, chyba że robi to ze względu na dobro jego lub jego bliskich.

Polska złożyła deklarację odnośnie wykonywania przez dziecko praw określonych w konwencji, w szczególności zawartych w art. 12 - 16 „Prawa te mogą być realizowane z poszanowaniem władzy rodzicielskiej, zgodnie z polskimi obyczajami i tradycjami, miejscem dziecka w rodzinie i poza nią”.

Prawo do informacji

Art. 13 Prawo do wypowiedzi oraz otrzymywania i przekazywania informacji. Dziecko ma prawo do swobody wypowiedzi w każdej formie – ustnej, pisemnej, rysunkowej etc. oraz prawo do zdobywania i przekazywania informacji.

STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNIICH		SOM		
Procedura ochrony dzieci przed krzywdzeniem – wersja skrócona.				
Załącznik nr 3 do zarządzenia nr 12/2024 z dnia 26 czerwca 2024 r				
Wydanie	I	Obowiązuje od:	1 sierpnia 2024	Strona: 7 z 9

Art. 17 Dostęp do informacji – dziecko ma prawo do uzyskiwania informacji z różnorodnych źródeł. Gazety, książki, radio, telewizja, internet i wszelkie inne media skierowane do dzieci powinny dostarczać mu takich informacji, które są zrozumiałe i nie wyrządzają krzywdy.

Dobro dziecka jako cel najwyższy

Art. 21 Prawo do adopcji w przypadku braku opieki ze strony rodziny naturalnej. Obowiązkiem państwa jest zapewnienie prawidłowej procedury adopcyjnej, w tym także w przypadku adopcji zagranicznej. W przypadku adopcji najważniejsze jest dobro dziecka. Te same prawa i zasady odnoszące się do traktowania dziecka powinny obowiązywać zarówno w kraju, w którym się urodziło, jak i w innym kraju, w którym miałyby zamieszkać po adopcji.

Art. 22 Ochrona i pomoc dla dzieci-uchodźców. Jeśli dziecko znajdzie się w jakimś kraju jako uchodźca (było zmuszone wyjechać ze swojej ojczyzny, bo tam groziło mu niebezpieczeństwo), należą mu się takie same prawa, jak dzieciom, które urodziły się w kraju, do którego przybyło.

Art. 23 Szczególna ochrona i pomoc dla dzieci niepełnosprawnych. Jeśli dziecko jest z jakąkolwiek niepełnosprawnością, powinno mieć zapewniony dostęp do specjalistycznej opieki medycznej, do edukacji, przygotowania zawodowego i rekreacji. Powinno mieć zapewnione życie w warunkach gwarantujących godność i umożliwiających mu osiągnięcie niezależności.

Art. 25 Kontrolowanie legalności umieszczenia, warunków leczenia i wychowania dzieci w placówkach opiekuńczych, leczniczych. Jeśli dziecko nie znajduje się pod opieką rodziców, tylko mieszka na stałe lub czasowo poza swoim rodzinnym domem, np. w placówce opiekuńczej, ma prawo do tego, aby sprawdzano, jakie ma tam warunki, jak jest leczone, a także, czy sytuacja, z powodu której tam się znalazło, nie uległa zmianie.

Prawo do godziwych warunków socjalnych

Art. 24 Ochrona zdrowia i możliwość korzystania z opieki medycznej. Państwo powinno zapewnić DZIECKU dostęp do jak najlepszej opieki zdrowotnej i udogodnień w zakresie leczenia chorób i rehabilitacji zdrowotnej.

Do tego artykułu, dotyczącego poradnictwa rodzinnego m.in. w kwestii planowania rodziny, Polska złożyła deklarację następującej treści:

„Polska uważa, że poradnictwo dla rodziców oraz wychowanie w zakresie planowania rodziny powinno pozostać w zgodzie z zasadami moralności”.

Art. 26 Pomoc socjalna, możliwość korzystania z ubezpieczeń społecznych. Dziecko ma prawo do otrzymywania pomocy i wsparcia od państwa, jeśli ono i jego rodzina są ubodzy lub znajdują się w trudnej sytuacji życiowej.

Art. 27 Zapewnienie odpowiedniego standardu życia, wspieranie i pomoc dla rodzin. Masz prawo do życia w warunkach zapewniających Ci właściwy rozwój fizyczny i psychiczny. Główną odpowiedzialność za to ponoszą Twoi rodzice. Państwo powinno wspierać rodziny, których nie stać na zapewnienie dzieciom odpowiedniego poziomu życia.

	STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNICH			SOM	
	Procedura ochrony dzieci przed krzywdzeniem – wersja skrócona.				
	Załącznik nr 3 do zarządzenia nr 12/2024 z dnia 26 czerwca 2024 r				
	Wydanie	I	Obowiązuje od:	1 sierpnia 2024	Strona: 8 z 9

Prawo do edukacji

Art. 28 Prawo do nauki, w tym nauczanie bezpłatne i obowiązkowe na poziomie podstawowym.

Art. 29 Cele edukacji, w tym rozwijanie osobowości i talentów dziecka, nauczanie szacunku dla praw człowieka i podstawowych swobód, szacunku dla rodziców i przygotowanie do życia w wolnym społeczeństwie. Edukacja powinna sprzyjać rozwojowi osobowości dziecka, jego zdolności i umiejętności. Powinna także rozwijać szacunek dla praw człowieka, rodziców oraz kultury i kraju, z którego pochodzi. Poprzez odpowiednią edukację dziecko powinno uczyć się także tolerancji, życia w pokoju oraz ochrony środowiska naturalnego.

Art. 30 Prawa dla dzieci należących do mniejszości, w tym możliwość rozwijania własnej kultury, języka, korzystania z praktyk religijnych itp. Dziecko ma prawo do poznawania i korzystania z kultury, nauki i języka swojej rodziny oraz wyznawania i praktykowania własnej religii. Nie jest istotne, czy w kraju, w którym mieszka, jest dużo czy mało osób, które myślą podobnie jak ono.

Prawo do odpoczynku

Art. 31 Prawo do wypoczynku i czasu wolnego, uczestnictwo w kulturze, w zabawach i zajęciach rekreacyjnych.

Ochrona przed przemocą

Art. 19 Ochrona przed wszelkimi formami przemocy (fizycznej, psychicznej) zaniedbaniem czy wykorzystywaniem seksualnym. Nikt nie ma prawa bić dziecka, prześladować i wykorzystywać w celach seksualnych.

Art. 32 Ochrona przed wyzyskiem ekonomicznym i wykonywaniem pracy szkodliwej, kolidującej z kształceniem itp. Dziecko ma prawo do ochrony przed wykonywaniem pracy, która jest niebezpieczna, szkodliwa dla jego zdrowia lub kolidująca z nauką. Jeśli dziecko pracuje, ma prawo do odpowiednich warunków pracy (bezpieczeństwa i higieny) oraz sprawiedliwej zapłaty.

Art. 33 Ochrona dzieci przed narkomanią. Nikt nie ma prawa angażować dzieci w produkcję narkotyków i handel nimi, ani zmuszać czy namawiać do ich zażywania. Policja, nauczyciele i inne służby mają za zadanie chronić dzieci przed dostępem do nich.

Art. 34 Ochrona przed nadużyciami seksualnymi (w tym wykorzystywanie do pornografii, prostytucji itp.). Dziecko ma prawo do ochrony przed wszystkimi formami wykorzystywania seksualnego. Nikt nie ma prawa dotykać go w sposób, którego sobie nie życzy i nakłaniać lub zmuszać do kontaktów seksualnych.

Art. 35 Ochrona przed uprowadzeniem i handlem dziećmi. Obowiązkiem państwa jest ochrona dzieci przed porwaniem i sprzedażą. Policja i inne służby państwowe powinny przeciwdziałać wszelkim próbom uprowadzenia dziecka czy sprzedania.

Art. 36 Ochrona przed jakimkolwiek wyzyskiem, które narusza dobro dziecka.

Art. 39 Rehabilitacja dla dzieci-ofiar, nadużyć dorosłych (znęcania, torturowania, zaniedbania czy wyzysku) lub konfliktu zbrojnego. Jeżeli dziecko jest ofiarą wojny, torturowania, wyzysku czy zaniedbania ma prawo do szczególnej pomocy i opieki. Państwo powinno zadbać, abyś mogło odzyskać zdrowie fizyczne i psychiczne w warunkach poszanowania praw i godności.

Ochrona przed konfliktem zbrojnym

	STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNIICH			SOM	
	Procedura ochrony dzieci przed krzywdzeniem – wersja skrócona.				
	Załącznik nr 3 do zarządzenia nr 12/2024 z dnia 26 czerwca 2024 r				
	Wydanie	I	Obowiązuje od:	1 sierpnia 2024	Strona: 9 z 9

Art. 38 Ochrona przed aktywnym uczestnictwem w konfliktach zbrojnych. Jeśli dziecko nie ukończyło 15 lat, państwo nie może rekrutować go do wojska i musi chronić je przed bezpośrednim udziałem w działaniach zbrojnych.

Ochrona w procesie karnym

Art. 37 Ochrona przed torturowaniem, okrutnym, poniżającym traktowaniem lub karaniem. Jeżeli dziecko złamało prawo, nie powinno przebywać w więzieniu z dorosłymi i ma prawo utrzymywać kontakt ze swoją rodziną oraz prawo do pomocy prawnej lub innej np. psychologa. Ma również prawo zgłaszać sytuacje, w których jest źle traktowane.

Art. 40 Ochrona i specjalne traktowanie dla nieletnich sprawców czynów karalnych. Jeżeli dziecko złamało prawo (sąd może je skazać tylko za bardzo poważne przestępstwa), powinno uzyskać pomoc prawną i być właściwie traktowane przez system sprawiedliwości.

Prawo do znajomości swoich praw i powoływania się na nie

Art. 41 Respektowanie prawa krajowego lub innych umów międzynarodowych, jeżeli skuteczniej niż postanowienia Konwencji chronią prawa dzieci. Jeśli prawo danego kraju zapewnia lepszą ochronę i realizację praw dziecka, niż artykuły tej Konwencji, to prawo kraju powinno obowiązywać w pierwszej kolejności.

Art. 42 Znajomość swoich praw. Państwo powinno zadbać, aby prawa zawarte w tej Konwencji były znane zarówno wśród dzieci, jak i dorosłych.